

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o úrovni dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov gymnázií a stredných odborných škôl v teste z občianskej výchovy

Štátna školská inšpekcia v súlade s plnením úloh Plánu výchovy k ľudským právam v rezorte školstva na roky 2005 – 2014 administrovala v školskom roku 2011 – 2012 počas tematických inšpekcií na gymnáziách (ďalej G) a v stredných odborných školách (ďalej SOŠ) vedomostný test z občianskej náuky s cieľom zistiť úroveň nadobudnutých vedomostí a postojov žiakov o základných ľudských právach. Test zostavili odborní zamestnanci Štátneho pedagogického ústavu (ďalej ŠPÚ). Za interpretáciu zistení a zhodnotenie výsledkov testu zodpovedala Štátna školská inšpekcia.

Základné údaje

V **39 G** sa testovania zúčastnilo **1 117** žiakov (405 chlapcov a 712 dievčat) štvrtého ročníka a **1 143** žiakov posledného ročníka (660 chlapcov a 483 dievčat) v **41 SOŠ**.

Obsah testu tvorilo 25 úloh. Žiak mohol v teste získať maximálny počet bodov 70. Úspešnosť riešenia testu sa posudzovala podľa stanovených kritérií ŠPÚ: slabá úroveň <0 % – 39 %); <40 % – 59 %) priemerná úroveň; <60 % – 100 %> dobrá úroveň. Testové úlohy boli rozdelené do dvoch častí. Časť *základné vedomosti* obsahovala 11 úloh, ktorými sa zisťovala miera osvojených vedomostí o ľudsko-právnych pojmoch. Časť *praktická aplikácia teoretických poznatkov* obsahovala 14 úloh, pri riešení ktorých žiaci preukazovali osvojené vedomosti, zručnosti a postoje z oblasti uplatňovania a ochrany ľudských práv.

Analýza odpovedí – časť základné vedomosti

Priemerná úspešnosť žiakov **G** bola **71,3 % (dobrá úroveň)**. Najvyššiu úspešnosť, lepšiu ako priemer, dosiahli žiaci v Prešovskom kraji – 73,7 % (dobrá úroveň) a najnižšiu v Bratislavskom kraji – 69,6 % (dobrá úroveň). Priemerná úspešnosť žiakov **SOŠ** bola **60,7 % (dobrá úroveň)**. Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Žilinskom kraji – 64,9 % (dobrá úroveň) a najnižšiu v Banskobystrickom – 58,3 % a v Prešovskom kraji – 58,4 % (priemerná úroveň).

Takmer 100 %-nú úspešnosť dosiahli žiaci **G** (96,3 %) a žiaci **SOŠ** (91,8 %) pri riešení zadania, v ktorom mali označiť zo 4 poskytnutých charakteristík¹ tú, ktorá najpresnejšie vysvetľuje pojem tolerancia.

Najťažšou bola pre žiakov G úloha, v ktorej mali priradiť k logu medzinárodnej organizácie práva, ktoré ochraňuje. Logo medzinárodnej organizácie UNHCR² poznalo len 35,9 % žiakov, logo organizácie Amnesty International 14,7 % a logo Rady Európy 22,9 % žiakov. Celkove dosiahli žiaci pri riešení tejto úlohy slabú úroveň (40,3 %). Žiaci SOŠ považovali za najťažšiu úlohu, v ktorej mali rozhodnúť, ktorý z dokumentov upravujúcich problematiku ľudských práv³ bol prijatý na pôde Rady Európy. Celkove dosiahli žiaci pri riešení tejto úlohy slabú úroveň (28,3 %).

Na základe výsledkov možno usudzovať, že žiaci stredných škôl mali základné učivo o ľudských právach osvojené.

¹ A – nenávisť voči ľuďom inej rasy, utláčanie inej rasy; B – rešpektovanie cudzieho názoru, znášanlivosť, trpezlivosť; C – zrovnoprávnenie, oslobodenie, získanie nezávislosti; D – strach, obava až nenávisť k cudzincom

² United Nations High Commissioner for Refugees – Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov

³ A – Všeobecná deklarácia ľudských práv; B – Dohovor o ľudských právach a základných slobôd; C – Medzinárodný protokol o občianskych a politických právach; D – Dohovor o právach dieťaťa

Analyza odpovedí – časť praktická aplikácia teoretických poznatkov

Priemerná úspešnosť žiakov **G** bola **72,6 % (dobrá úroveň)**. Najvyššiu úspešnosť, lepšiu ako priemer, dosiahli žiaci Trenčianskeho kraja – 74,4 % (dobrá úroveň) a najnižšiu žiaci Banskobystrického kraja – 70,8 % (dobrá úroveň). Priemerná úspešnosť žiakov **SOŠ** bola **65,5% (dobrá úroveň)**. Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Trenčianskom kraji 68,8 % (dobrá úroveň) a najnižšiu v Prešovskom kraji 62,8 % (dobrá úroveň).

Najľahším zadaním v tejto časti bola pre žiakov G a SOŠ zhodne úloha, v ktorej priradzovali k povinnostiam⁴ práva zaručené Ústavou SR. Celkove dosiahli žiaci G pri riešení úlohy 97,75 %-nú úspešnosť a žiaci SOŠ 96,45 %-nú úspešnosť.

Najťažšou bola úloha rozhodnúť, ktorá zo 4 podmienok⁵ musí byť dodržaná, aby podaná sťažnosť bola prijatá na Európskom súde pre ľudské práva. V odpovediach dosiahli žiaci G slabú úroveň – 34 %-nú úspešnosť a žiaci SOŠ rovnako slabú úroveň – 7,95 %-nú úspešnosť.

Na základe výsledkov možno usudzovať, že žiaci stredných škôl dokázali vedomosti o základných ľudských právach uplatniť pri riešení modelových situácií.

Analyza odpovedí žiakov vo vzťahu k zriaďovateľovi školy

Žiaci štátnych stredných škôl (G a SOŠ) boli v oboch častiach testu úspešnejší ako ich rovesníci v cirkevných a súkromných školách (tabuľka č. 1).

Tabuľka č. 1 Prehľad o počte škôl (zriaďovateľ, sídlo, vyučovací jazyk), o počte žiakov a ich výsledkoch v teste v častiach základné vedomosti – ZV a praktická aplikácia poznatkov – PAP

Školy	Počet G	Počet žiakov	Výsledky v teste		Počet SOŠ	Počet žiakov	Výsledky v teste		
			ZV	PAP			ZV	PAP	
Zriaďovateľ	štátne	30	893	72,0	73,0	35	989	61,3	66,0
	cirkevné	8	212	68,4	71,0	1	30	53,8	59,3
	súkromné	1	12	70,1	69,7	5	124	57,7	63,7
Sídlo	mesto	39	1 117	71,3	72,6	36	1 126	60,8	65,6
	vidiek	0	---	---	---	1	17	57,6	62,8
Vyučovací jazyk	VJS	33	940	72,0	73,2	37	1 022	61,3	65,9
	VJS/VJM	3	90	67,6	69,0	4	121	56,3	62,8
	VJM	2	59	69,0	71,1	0	---	---	---
	iný	1	28	63,5	67,1	0	---	---	---
Chlapci	---	405	72,2	73,3	---	660	59,9	65,7	
Dievčatá	---	712	70,7	72,2	---	483	61,9	65,3	
Spolu	39	1 117	71,3	72,6	41	1 143	60,7	65,5	

Analyza odpovedí žiakov vo vzťahu ku kraju a k druhu školy

Vo všetkých krajoch SR dosiahli žiaci G pri riešení v oboch častiach testu dobrú úroveň, vyššiu úspešnosť ako 60 % (tabuľka č. 2). Žiaci Prešovského kraja mali najlepšie výsledky v časti *základné vedomosti* a žiaci Trenčianskeho kraja v časti *praktická aplikácia teoretických vedomostí*. Žiaci gymnázií mali osvojené základné učivo o ľudských právach a pri aplikácii osvojených vedomostí boli dostatočne zruční.

V SOŠ dosiahli žiaci v časti *základné vedomosti* nižšiu úspešnosť ako 60 % až v 3 krajoch SR (v Trnavskom, v Banskobystrickom a v Prešovskom kraji). Celkovo bola úspešnosť

⁴ A – zapísať dieťa do školy pri dosiahnutí 6 rokov; B – zavedenie štátneho jazyka ako povinného vyučovacieho predmetu do národnostných škôl; C – doručiť korešpondenciu určenú na meno neotvorenú; D – neposmievať sa žiadnym náboženským úkonom

⁵ A – sťažovateľ musí byť občanom jedného z členských štátov Rady Európy; B – porušenia práv sa musí dopustiť aspoň jeden zo štátov viazaných Dohovorom; C – ak si je občan vedomý, že boli porušené jeho ľudské práva, môže podať sťažnosť priamo na Európsky súd pre ľudské práva; D – sťažnosť možno podať proti jednotlivcovi alebo súkromným, obchodným spoločnostiam

žiakov SOŠ nižšia ako žiakov G v časti *základné vedomosti* o 10,6 % a v časti *praktická aplikácia teoretických vedomostí* o 7,1 %.

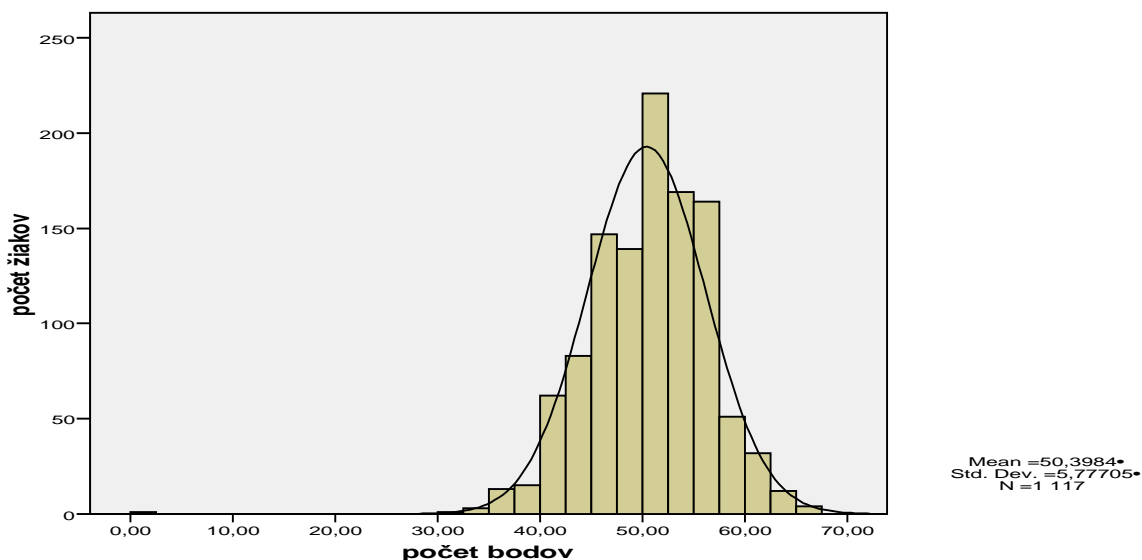
Tabuľka č. 2 Výsledky žiakov v krajoch SR

Kraj	G	Počet žiakov	ZV (%)	PAP (%)	SOŠ	Počet žiakov	ZV (%)	PAP (%)
Bratislavský	5	130	69,6	74,0	5	121	61,3	66,4
Trnavský	5	154	72,8	73,6	5	151	59,1	64,9
Trenčiansky	4	120	71,5	74,4	6	178	60,3	64,6
Nitriansky	5	148	71,3	73,5	5	154	62,8	67,5
Žilinský	4	120	70,6	73,5	6	143	64,9	68,8
Banskobystrický	7	205	70,3	70,8	3	84	58,3	65,9
Prešovský	5	123	73,7	71,1	5	148	58,4	62,2
Košický	4	117	70,5	71,0	6	164	60,2	64,7
Úspešnosť v SR (%)	39	1 117	71,3	72,6	41	1 143	60,7	65,5

Analýza grafu úspešnosti žiakov G

Najnižší počet bodov (1) získal žiak z Banskobystrického kraja. Najvyšší počet bodov (67) získali 2 žiaci, jeden z Nitrianskeho a druhý z Trenčianskeho kraja. Maximálny počet bodov (70) nezískal nik. Úspešnosť nižšiu ako 39 %, čo je *slabá úroveň*, dosiahol len 1 žiak (0,08 %). Nižšiu úspešnosť ako 60 %, čo je *priemerná úroveň*, dosiahol 94 žiakov (8,41 %). Počet bodov 43 až 67, teda *dobrá úroveň*, získalo 1 022 žiakov (91,5 %). Z výsledného histogramu rozloženia úspešnosti v teste (graf č. 1) vyplýva, že jeho *náročnosť bola pre meranú skupinu žiakov poddimenzovaná*.

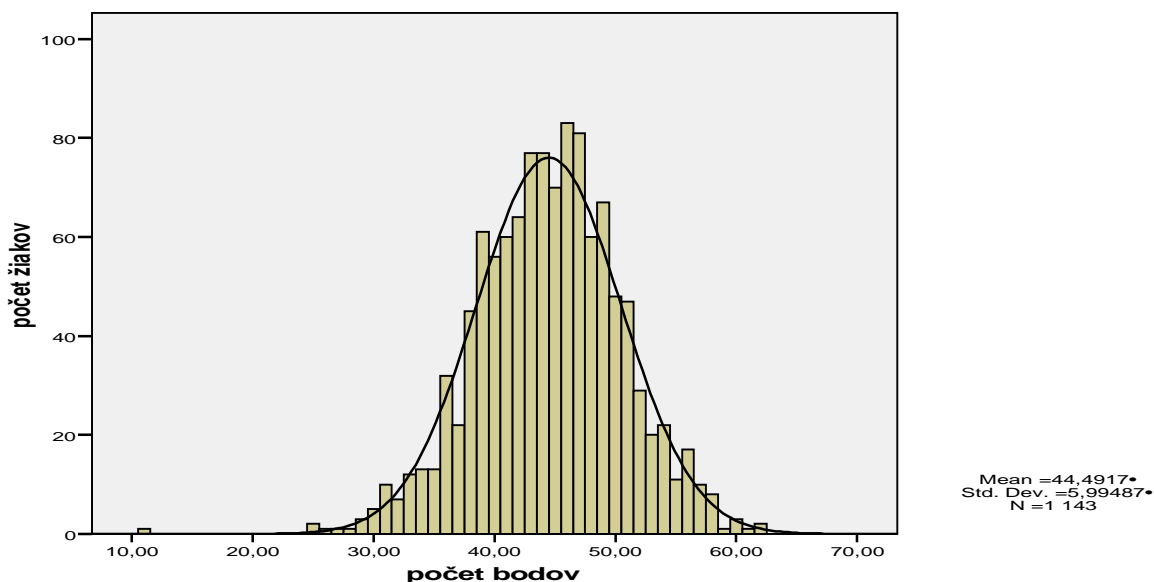
Graf č. 1 Graf úspešnosti žiakov gymnázií

Analýza grafu úspešnosti žiakov SOŠ

V SOŠ minimálny počet bodov (0) a maximálny počet bodov (70) nezískal ani jeden žiak (graf č. 2). Najnižší počet bodov (11) získal žiak z Košického kraja a najvyšší počet bodov (62) získali 2 žiaci (1 z Banskobystrického a 1 z Prešovského kraja). Úspešnosť nižšiu ako 39 %, čo je *slabá úroveň*, dosiahol 5 žiakov, úspešnosť nižšiu ako 60 %, čo je *priemerná úroveň*, dosiahol 404 žiakov. Počet bodov 43 až 67, teda *dobrá úroveň* dosiahol 798 žiakov. Z výsledného histogramu rozloženia úspešnosti v teste (graf č. 2) vyplýva, že jeho *náročnosť bola pre meranú skupinu žiakov primeraná*.

Graf č.2 Prehľad o počte získaných bodov žiakov stredných odborných škôl

Porovnanie úspešnosti žiakov stredných škôl (G a SOŠ)

V SŠ sa testovania zúčastnilo **2 260 žiakov** (1 065 chlapcov a 1 195 dievčat). V prvej časti testu *základné vedomosti*, v ktorej sa zisťovala úroveň osvojenia základných ľudsko-právnych pojmov a vedomostí, sa pohybovala dosiahnutá úspešnosť žiakov v krajoch SR v intervale od 58,3 % do 73,7 %. **Priemerná úspešnosť** žiakov SŠ v SR v tejto časti bola **66 %**, čo je **dobrá úroveň**. Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci G v Prešovskom kraji (73,7 % — dobrá úroveň), lepšiu o 7,7 % ako priemer za SR. Najnižšiu žiaci SOŠ v Banskobystrickom kraji (58,3 % — priemerná úroveň), nižšiu o 7,7 % ako priemer za SR (tabuľka č. 3)

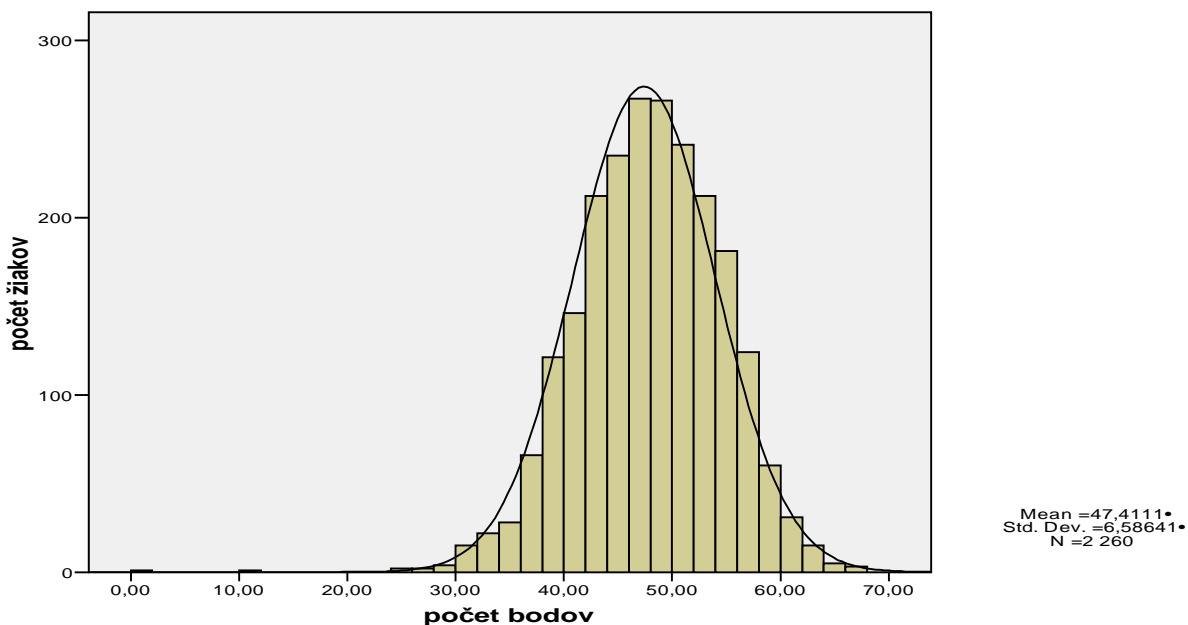
V časti *praktická aplikácia teoretických vedomostí* sa zisťovala schopnosť žiakov využiť osvojené vedomosti a zručnosti pri posudzovaní a rozhodovaní správnosti riešenia výrokov a modelových situácií. Úspešnosť žiakov sa pohybovala v intervale od 64,11 % do 69,03 %. **Priemerná úspešnosť** žiakov v SR v tejto časti testu bola **69,1 %**, čo predstavuje **dobrá úroveň**. Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Trenčianskom kraji (74,4 % — dobrá úroveň) a najnižšiu v Prešovskom kraji (62,2 % — dobrá úroveň).

Tabuľka č. 3 Výsledky žiakov v SR

SR	Počet škôl	Počet žiakov	Výsledky v teste	
			ZV	PAP
G	39	1 117	71,3	72,6
SOŠ	41	1 143	60,7	65,5
Spolu v SR	80	2 260	66,0	69,1

Na základe analýzy výsledného grafu rozloženia úspešnosti žiakov stredných škôl (G, SOŠ) možno konštatovať, že úlohy v oboch častiach testu zvládli na dobrej úrovni (graf č. 3). V gymnáziách získal najnižší počet bodov (0) len 1 žiak z Banskobystrického kraja. V SOŠ najnižší počet bodov (11) získal 1 žiak z Košického kraja. Maximálny počet bodov (70) nezískal ani jeden žiak. Najvyšší počet bodov (67) získali 2 žiaci gymnázií (1 z Nitrianskeho a 1 z Trenčianskeho kraja) a v SOŠ získali najvyšší počet bodov (62) 2 žiaci (1 z Prešovského a 1 z Banskobystrického kraja). **Slabú úroveň** dosiahlo celkovo len **7 (0,3 %) žiakov**. Nižšiu úspešnosť ako 60 %, čo je **priemerná úroveň**, dosiahlo 498 (22 %) žiakov. Počet bodov 43 až 67, teda **dobrá úroveň**, dosiahlo v teste **1 755 (77,7 %) žiakov**. **Náročnosť testu bola pre meranú skupinu žiakov G a SOŠ mierne poddimenzovaná.**

Graf č. 3 Graf úspešnosti žiakov stredných škôl (G a SOŠ)

Záver

ŠŠI vykonala v **39 G** v **41 SOŠ** kontrolu, ktorej cieľom bolo zistiť vedomostným testom, ako si žiaci osvojili základné poznatky o základných ľudských právach a ako vedia získané vedomosti aplikovať v bežných životných situáciách. Testy svojou náročnosťou zohľadňovali rozsah a obsah preberaného učiva o základných ľudských právach na hodinách občianskej náuky. Testovania sa celkovo zúčastnilo v **80** stredných školách **2 260** žiakov, z toho bolo 1 065 chlapcov a 1 195 dievčat.

Celkovo možno konštatovať, že v kontrolovaných školách sa na vyučovacích hodinách občianskej náuky venovala výchove k ľudským právam primeraná pozornosť a **žiaci mali na dobrej úrovni osvojené vedomosti o základných ľudsko-právnych pojmoch a dokázali ich uplatniť** pri riešení modelových životných situácií v teste.